

засобів щодо задоволення пріоритетної потреби.

В дослідженнях поняття “очікувань” як складової мотивації розглядається залежність поведінки особистості від таких обставин: чому особистість віддає перевагу, що і скільки вона б хотіла отримати від своїх зусиль, на що вона здатна заради цього. Тому важливо зрозуміти: чим керується молода людина, обираючи професію, та що є передумовою для виникнення відповідних очікувань.

З точки зору мотиваційного підходу К. Левін (30-ті роки XX ст.) мотивами є різні об’єкти, в яких індивід відчуває потребу або квазіпотреби – наміри особистості. У психологічному плані потреба є внутрішньою спонукою діяльності, тобто мотивом. Відчуваючи потребу, особистість має намір здійснити вчинок, що спрямований на її задоволення, а після вибору засобів для досягнення здійснює цей вчинок і знаходиться у процесі очікування на бажаний результат.

Одним з інтегральних мотивів поведінки людини з точки зору В. Врума є передчуття та очікування успіху. Особистість постійно оцінює можливість досягнення обраної нею мети, використовуючи це передчуття для контролю над всіма своїми майбутніми вчинками.

А. Бандура розглядав передчуття як складову соціального навчання, та зробив висновок, що особистість лише тоді очікує на бажаний результат, коли вона впевнена у собі і вірить в ефективність власних зусиль.

Відповідно до Ю.М. Орлова, а процесі розгортання очікувань індивід налаштовується на бажаний уявний результат, тобто йде програмування власних очікувань. Якщо реальний результат не співпадає з уявним, людини переживає негативні емоції: злість, образа, провини. Одна з негативних емоцій – страх, породжується прогностичною здатністю розуму (функція розуму – орієнтування та передбачення), тобто очікуванням того, що повинно трапитися “тут” і “тепер” пов’язаним з тим, що було та що буде. Передбачення приємного створює радість, яка набуває мотиваційної сили, коли індивід починає діяти для наближення майбутнього, передчуваючи задоволення. Очікування страждання породжує страх, який може реалізуватись через втечу.

Модель мотивації за Г. Геккаузеном має у своїй основі схему “очікування цінності”, у якій спрямованість очікування на цінність має назву “валентність”. На відміну від попередніх у теорії “очікування цінності” виокремлюються три види валентності, що взаємопов’язані між собою: ситуації, дії і результату. Очікування переживання задоволення є можливим лише за наявності у минулому досвіду особистості такого ж самого переживання. Чим більше задоволення людина отримала від задовольняння конкретної потреби у минулому, тим сильніше мотивація, яка виникає під впливом очікувань майбутніх переживань.

А.П. Фрадинська на наш погляд виводить досить таке влучне визначення професійних очікувань як прогностичної спроможності уявлень особистості, що базується на її усвідомленні і співставленні власних індивідуальних особливостей, можливостей, бажань, а також знаходиться під впливом неусвідомлених установок, які певною мірою формуються у соціальному середовищі та мають відображення у професійному самовизначенні і зростанні майбутнього фахівця.

ПРАЦІВНИК ДА І ВЛАСНИМИ ОЧИМА ТА ОЧИМА ПЕРЕСЕЧНИХ ГРОМАДЯН

Лісун С.Л.,

здобувач кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: кандидат психологічних наук, доцент, професор кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ *Кудерміна О.І.*

Людські, психологічні, особистісні якості набувають у наш час все більшої цінності, вони все виразніше постають як провідні по відношенню до інших, по суті похідних від них, якостей, таких як матеріальні, економічні, естетичні та тощо. Саме на вищі психічні якості своїх найкращих представників може врешті решт розраховувати людство у розв'язанні різноманітних гострих конфліктів і драматичних проблем (від економічних, матеріальних, медичних і екологічних до проблем виживання) [1, с. 51].

До представників професій типу «людина-людина», до яких з повним правом можна віднести працівників міліції, суспільство висуває найбільші вимоги особистісного характеру. Саме діяльність працівників ОВС безпосередньо впливає на формування у конкретного громадянина психологічного відчуття особистої захищеності та безпеки близьких йому людей. Характер службових обов'язків працівників підрозділів ДАІ МВС України висуває багато вимог, щодо наявності у них сформованих професійних якостей особистості, зовнішнього вигляду, жестикуляції, міміки, лексики, тону, манер поведінки, вчинків. Зазначене привертає до себе увагу оточуючих і викликає з їх боку схвалення чи осуд. Громадяни бажать бачити в особі працівника ДАІ доброзичливого, привабливого, ввічливого і тактовного, гуманного і розумного, професійно грамотного, вимогливого і справедливого представника влади.

З метою виявити, наскільки співпадає чи відрізняється «образ-Я» працівника підрозділу ДАІ МВС України та його образ у населення нашої держави нами було проведено емпіричне дослідження. Для цього була сформована вибірка, яка складалася з чотирьох груп респондентів, а саме: перша група – це працівників підрозділів ДАІ з досвідом практичної роботи та три групи пересічних громадян, відрізняючись по віковій ознаці – особи 18-45 років, 46-55 та 56-65 років відповідно. Респондентам був наданий перелік професійно важливих характеристик особистості працівників ДАІ. Зазначені характеристики вони повинні були оцінити по 10-ті бальній шкалі (10 балів найбільш притаманна правоохоронцю, відповідно 1 бал – відсутня).

Перелік склався з наступних професійно важливих характеристик особистості: ввічливість, тактовність, грамотність, справедливість, безкорисливість, порядність, терпимість, толерантність, чесність, прояв турботи про громадян, компетентність у справі, свідоме ставлення до виконання службових обов'язків, охайність.

Одержані нами результати дозволяють констатувати наступне:

- по-перше, відзначається збіг в оцінці таких характеристик як охайність, грамотність, компетентність працівниками підрозділів ДАІ МВС України та пересічними громадянами. Зазначені характеристики були однаково оцінені (8 – 9,6 балів) як самими правоохоронцями так й громадянами незалежно від віку;
- по-друге, існує тенденція залежності загального рівня оцінювання громадянами психологічних особливостей працівників підрозділів ДАІ МВС України від їх віку: найбільш негативно оцінюють правоохоронців особи віком 18-45 років (середній бал 5,3); більш позитивно сприймають правоохоронців особи віком 46-55 років (середній бал 6,4); представники населення віком 55-65 років оцінюють правоохоронців переважно з позитивної сторони (середній бал 8,6);

- по-третє, результати оцінювання працівниками підрозділів ДАІ МВС України ступеня наявності запропонованих характеристик власно у себе, свідчать про явне завищування ступня їх сформованості та розвитку.

Узагальнюючи наведене можна прийти до певних висновків, а саме:

- відмінності в оцінці притаманних працівникам ДАІ МВС України професійно важливих особливостей особистості представниками різних вікових груп населення обумовлене, на нашу думку, змінами, що відбувалися в державі останні 20 років. Особистість респондентів віком 46-55 років та віком більше 55 років формувалася коли суспільству були притаманні інші соціальні норми, а ніж існуючі зараз. Це покоління людей виховувалося на інших цінностях та моральних нормах. Формування особистості респондентів віком 18-45 років проходило в період, коли відбулася девальвація навіть тих моральних норм, на яких, попри все, трималася колишня держава. Стали втрачатися повсякденні звички і почуття, повага до людей похилого віку, довіра до правоохоронних органів. На цьому тлі стали розвиватися інші ціннісні орієнтації та моральні норми сьогодення. На нашу думку, це є одна з головних причин що наклала відбиток на оцінюванні респондентами психологічних особливостей працівників ДАІ МВС України;

- відмінності в оцінці власного «образу-Я» правоохоронцями та зовнішньої оцінці «образу працівника ДАІ» представниками різних верст населення є результатом існуючого міжду працівника міліції в суспільстві. Високі вимоги пересічних громадян до психологічних особливостей працівника підрозділу ДАІ МВС України спричинене бажанням бачити в його особі людину, що спроможна встановлювати партнерські відносини з населенням.

Зазначене дозволяє стверджувати, що налагодження зв'язків з населенням та формування позитивного іміджу працівників ОВС повинно стати, на сучасному етапі розвитку нашого суспільства, пріоритетним напрямком реформування діяльності правоохоронних органів.

Список використаних джерел:

1. Рибалка В.В. Психологія праці особистості: [навчально-методичний посібник]. – К.: КМПУ ім. Б.Д. Грінченка, 2005. – 60с.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРИЗНАЧЕННЯ СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Лузанова Г.О.,

ад'юнк特 кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ

Актуальність даної проблематики визначається тим, що психологічна наука володіє багаточисельними експериментальними даними та конкретними методами дослідження, які можуть бути застосовані для вирішення питань, що виникають в процесі розслідування та судового розгляду кримінальних справ.

За останнє десятиліття спостерігаються суттєві зміни в оцінці ролі та значення судово-психологічної експертизи. У зв'язку з цим, найбільш актуальними стали проблеми власне теорії судово-психологічної експертизи, визначення її методологічних принципів, розробка методів експертного дослідження, формування відповідних навичок у експертів-психологів щодо сприяння слідчій та судовій практиці.

У теперішній час актуальними є те, що перебіг кримінально-процесуальної реформи викликає на практиці низку питань, що потребують свого належного розв'язання, і не в останню чергу це стосується функціонування такого важливого інституту кримінального судочинства як призначення та проведення судово-психологічної експертизи.

Отже, призначення судово-психологічної експертизи віднесено на розсуд слідчого або суду, що приймають рішення з огляду на конкретні обставини справи. Експертиза провадиться в період розслідування чи судового розгляду справи на підставі відповідного процесуального рішення: постанови слідчого